

Kazakistan Cumhuriyeti, Almatı Şehri, Kazak Spor ve Turizm Akademisi, 6D010800 – “Beden Eğitimi ve Spor” bilim dalında Felsefe Doktoru (PhD) derecesini almak için hazırlanan Koldasbayeva Bagila Djumabaykyzy'nın “Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Adayının Akmeolojik Potansiyelini Geliştirme” başlıklı çalışmasına ilişkin yurtdışı tez danışmanının

RAPORU

1.Araştırmanın Önemi. Modern toplumun karakteristik özellikleri olan değişkenlik, istikrarsızlık, radikallik ve çelişkililik insanın böyle bir duruma hızlı bir şekilde uyum sağlaması ve etkili bir şekilde çalışması için bireylerin yüksek talepleri yerine getirmesini gerektirmektedir. Bu değişiklikler, insan faaliyetinin tüm alanlarıyla, özellikle mesleki faaliyeti ile ilgilidir. Eğitim sürecinin etkinliği onların profesyonellik seviyelerine bağlı olduğu içineğitim sektörünün farklı seviyelerindeki öğretmenler, meydana gelen yenilikçi değişikliklerden doğrudan sorumludur.

Bununla birlikte, pedagojik teori ve uygulamadaki yenilikçi eğilimler mesleki faaliyet için yeterli kabiliyete sahip, sürekli mesleki gelişim, kendi kendine eğitim alma, kendini geliştirme ve mesleki kişilik gelişimi gerektiren değişken durumlara uyum sağlayabilen öğretmen adaylarının bilimsel hazırlığının üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim alanında meydana gelen yenilikçi değişimler, uzmanın söz konusu sistemdeki mesleki faaliyetlerinin rolünü ve önemini değiştirmektedir ve bu durum uzmanın iç kaynakları ile onları uygulama yollarını bilmesiyle ilgilidir.

Tüm bu beceriler uzman adayının akmeolojik gelişimini karakterize etmektedir, yani beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelinin geliştirmekle doğrudan ilişkilidir.

Bu noktada, beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelinin geliştirilmesi, hızlı çözüm gerektiren güncel ve yeni bir konudur. Dolayısıyla Kazakistan'ın beden eğitimi ve spor biliminde en önemli bilimsel yönlerden biri sayılmaktadır.

2.2.Tez Çalışmasının Yapısına Kısa Bir Bakış ve Onun Özellikleri.

Araştırmacı, pedagojik mesleğin taleplerini karşılayacak çalışmasını tezin yapısına uygun bir biçimde hazırlamıştır. Çalışma giriş, üç bölüm, sonuç, öneriler, kaynakça ve eklerden oluşmaktadır. Tez öğrencisi, araştırmanın çelişkilerini belirleyebilmiş ve çalışmanın özel amaç ve görevlerini ortaya koyabilmiştir.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. "Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Adayının Akmeolojik Potansiyelinin Geliştirilmesinin Teorik ve Metodolojik Temelleri" başlıklı ilk bölümde, araştırma problemi ile ilgili felsefi, pedagojik, psikolojik özel çalışmaların teorik bir analizi yapılarak akmeolojinin gelişimi açıklanmış ve içerik analizi yöntemine dayalı olarak "akmeolojik potansiyel, akmeolojik yaklaşım" kavramlarının anlamı ve içeriği tanımlanmış, "beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyeli" kavramı netleştirilmiştir. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelinin geliştirilmesi için metodolojik yaklaşımlar ve ilkeler tanımlanmıştır, yapısal olarak anlamlı bir model

geliştirilmiştir. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelinin gelişiminin yapısal içerikli bir modeli oluşturulmuştur. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelinin bileşenleri, kriterleri, göstergeleri ve gelişim seviyeleri belirlenmiştir.

"*DeneySEL Araştırmanın Yöntemleri ve Organizasyonu*" başlıklı ikinci bölümde araştırma yöntemleri açıklanmış, deneySEL araştırmanın organizasyonu ve yürütülmesinden bahsedilmiştir.

"*Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Adayının Akmeolojik Potansiyelini Geliştirme Etkinliğinin DeneySEL ve Uygulamalı Çalışmalar*" başlıklı üçüncü bölümde, seçmeli ders ve seminerleri içeren beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini geliştirme metodolojisi üzerinde durulmuştur. Ayrıca deneySEL çalışmaların içeriği ve sonuçları açıklanmıştır.

Sonuç bölümünde, tezin temel bulguları ve pratik önerileri ortaya konmuştur.

3. Tez Çalışmasının Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı'nın Taleplerine Uygun Olarak Elde Edilen Bilimsel Sonuçları ile Bulguları

Bilimsel araştırma çalışmasında, doktora öğrencisi teoride ve uygulamada aşağıdaki önemli sonuçları elde etmiştir:

1. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini geliştirme sorununun araştırılma durumuna yönelik kapsamlı bir teorik analiz yapmış;
2. Özel, pedagojik, psikolojik kaynaklar tahlil edilerek "beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyeli" kavramının anlam ve içeriğine açıklık getirmiş;
3. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini geliştirmenin yapısal-fonksiyonel bir modelini geliştirmiş;
4. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini aşamalı geliştirme yöntemini hazırlayarak onun etkinliğini deneylerle test etmiştir.

4. Elde Edilen Sonuçların Esasları ve Özgünlüğü. Çalışma sırasında elde edilen sonuçların geçerliliği ve özgünlüğü meseleyi çözmeye uygun metodolojik yöntemlerin seçimi ve kullanımı ile ortaya konmaktadır.

Ayrıca, elde edilen sonuçlar teorik (bilimsel felsefi, psikolojik, pedagojik, akmeolojik kaynakların ve konuyla ilgili tez çalışmalarının analizi, teorik tutumlar ve ampirik verilerin genelleştirilmesi, bütüncül bir pedagojik sürecin modellenmesi) ve ampirik (belirleyici ve biçimlendirici deneyler, pedagojik kontrol, anket, test, süreç ve eylem sonuçlarının içerik analizi, uzman değerlendirmesi, deneySEL çalışma sonuçlarının matematiksel işlenmesi) bilimsel araştırma yöntemlerinin kapsamlı bir şekilde uygulanmasına dayanır.

Araştırma sonuçlarının Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı Eğitim ve Bilim Kontrol Komitesi tarafından önerilen bilimsel yayınlarda, Scopus uluslararası veri tabanında yer alan yabancı yayınlarda, uluslararası bilimsel ve uygulamalı konferansların bildiri kitaplarında yayınlanması, doktora öğrencisinin yüksek düzeyde kişisel, mesleki ve araştırma potansiyeline sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

5. Elde Edilen Sonuçlardaki Araştırmacısının Katkısı. Tezde yazarın özgün çalışması yer almaktadır. Araştırma sonuçlarının hepsi araştırmacının kendisi tarafından elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma esnasında elde edilen bilimsel sonuçların özgünlüğü bilimsel yayınlarda yayınlanmasıyla, uygunluğunun deneysel yollarla kontrol edilmesi ve uygulamaya geçirilmesiyle doğrulanmıştır.

6. Araştırmanın Bilimsel ve Kuramsal Önemi

1. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini geliştirme sorununun araştırılma durumuna yönelik kapsamlı bir teorik analiz yapmış;

2. Özel, pedagojik, psikolojik kaynaklar tahlil edilerek "beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyeli" kavramının anlam ve içeriğine açıklık getirmiş;

3. Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini geliştirmenin yapısal-fonksiyonel bir modelini geliştirmiştir.

7. Uygulamalı Önemi.

Beden eğitimi ve spor uzmanı adayının akmeolojik potansiyelini aşamalı geliştirme programı hazırlanarak uygunluğunu deneylerle test edilmiştir;

- psikolojik-pedagojik programların tanımlanmasına, tahmin edilmesine ve geliştirilmesine imkân sunan akmeolojik potansiyelin yapısal ve içeriksel bileşenlerinin incelenmesi için bir teşhis kompleksi oluşturulmuş ve öğretimde kullanılmıştır;

- "Beden Eğitimi Uzmanı Adayının Mesleki Akmeolojik Temelleri" seçmeli dersi oluşturulmuş ve uygulamaya konmuştur;

- "Mesleki Başarının Akmeolojisi" seminer çalıştayı hazırlanmış ve düzenlenmiştir;

- uzman adaylarının mesleki eğitim sürecine dijital kaynaklardahil edilmiştir.

8. Elde Edilen Sonuçların Bütünlüğünün Değerlendirilmesi.

Tez çalışması mantıksal olarak tamamlanmış bir bilimsel çalışmadır. Tezin kavramsal temelini oluşturan akmeolojik yöntem, eğitimde yeterlilik yöntemi, kişilik ve davranış sistematığı, uygunluk, potansiyel ve güncellik gibi kesin akmeolojik ilkelere dayanmaktadır.

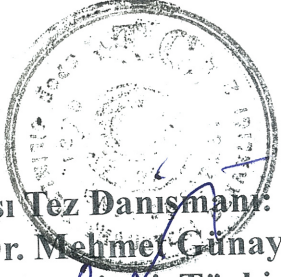
Tezin sistematik yapısı, yazarın bahsi geçen sorunu çözmedeki bütüncül yaklaşımını ortaya koymaktadır ve çalışmanın iç mantıksal bağlantısını göstermektedir.

9. Tez Çalışmasının 6D010800 – "Beden Eğitimi ve Spor" bilim dalında Felsefe Doktoru (PhD) derecesini almak için istenilen Kazakistan Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı'nın taleplerine uygunluğu.

6D010800 - "Beden Eğitimi ve Spor" alanında felsefe doktoru (PhD) derecesi almak için hazırlanan Koldasbayeva Bagila Djumabaykyzy'nın "Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Adayının Akmeolojik Potansiyelini Geliştirme" konulu tez çalışmasının teorik-metodolojik, uygulamalı yönü yüksek düzeydedir ve felsefe doktoru derecesini almak için istenilen taleplere uygundur.

Koldasbayeva Bagila Djumabaykyzy'nın tez konusu günceldir ve günümüz realitesinin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Çalışmanın anlamı ile içeriği derindir ve tamamlanmış bir çalışmadır. Tez çalışması yazarın mesleki yeterliliğinin yüksek, yaklaşımının net ve bilimsel tutumunun sağlam olduğunu göstermektedir.

Koldasbayeva Bagila Djumabaykyzy'nın "Beden Eğitimi ve Spor Uzmanı Adayının Akmeolojik Potansiyelini Geliştirme" konulu tezini doktora tez jürisi karşısında savunmaya yeterli buluyorum.

Yurtdışı Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Mehmet Günay
Gazi Üniversitesi, Türkiye

14.10.2023.

Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы, Қазақ спорт және туризм академиясы, 6D010800 – «Дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған Колдасбаева Багила Джумабаевнаның «Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту» тақырыбындағы диссертацияға шетелдік ғылыми кеңесшісінің

ПІКІРІ

1.Зерттеудің өзектілігі. Заманауи қоғамның сипатты ерекшеліктеріне түрленудің өзгермелілігі, тұрақсыздығы, радикалдылығы, қарама-қайшылығы жатады, олар өз кезегінде осындай жағдайға тез бейімделіп, тиімді жұмыс жасау үшін тұлғаға жоғары талаптар қоюда. Осы өзгерістер адамның тіршілік іс-әрекеттерінің барлық салаларына қатысты, әсіресе кәсіби іс-әрекетіне. Болып жатқан инновациялық өзгерістерге тікелей жауап беретін білім беру саласының түрлі деңгейіндегі мұғалімдер, себебі олардың кәсібилік деңгейіне білім беру үрдісінің нәтижелілігінің тиімділігі тәуелді.

Сонымен қатар, педагогикалық теория мен тәжірибеде болып жатқан инновациялық үрдістер білімалушылардың кәсіби даярлығына: өзіндік кәсіби іс-әрекетке қабілетті, кәсіби үздіксіз өзін-өзі дамытуға, өзін-өзі білімдендіруге, өзін-өзі жетілдіруге, кәсіби тұлғалық дамуға бағытталған өзгермелі жағдайға бейімді болашақ мұғалімдерге деген елеулі талаптар күшейтуде. Білім беру саласында орын алған жаңашыл өзгерістер маманның аталмыш жүйедегі кәсіби іс-әрекетінің рөлі мен орнын өзгертуде, маманның ішкі ресурстары мен оны жүзеге асыру жолдарын білуімен байланысты.

Аталмыш қабілеттердің барлығы болашақ маманның акмеологиялық дамуын сипаттайды, яғни болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытумен тікелей байланысты.

Осы тұста, болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту - бұл жылдам шешімді талап ететін өзекті, әрі тың тақырып, Қазақстанның дене мәдениеті және спорт ғылымында аса маңызды ғылыми бағыттардың бірі болып саналады.

2.Диссертация құрылымына қысқаша сипаттама және оның ерекшеліктері.

Зерттеудің авторы педагогикалық мамандықтың талаптарына сәйкес диссертациялық жұмыстың құрылымын пайдаланған, ол өзіне кіріспе, үш тарау, қорытынды, тәжірибелік ұсыныстар, пайдаланған әдебиеттер тізімін, қосымшаны кіріктіреді. Диссертант зерттеудің қарама-қайшылықтарын анықтап, жұмыстың нақты мақсаты мен міндеттерін негіздей білген.

Диссертация үш тараудан тұрады. *«Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың теориялық -әдіснамалық негіздері»* атты бірінші тарауда зерттеу мәселесі бойынша философиялық, педагогикалық, психологиялық, арнайы еңбектерге теориялық талдау жасалынып, акмеологияның дамуы ашылады, контент-талдау әдісі негізінде

«акмеологиялық әлеует, акмеологиялық көзқарас» ұғымдарының мәні мен мазмұны анықталып, «болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуеті» ұғымы нақтыланады. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың әдіснамалық амалдары мен қағидалары анықталады, құрылымдық-мазмұндық моделі жасалған. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың компоненттері, критерийлері, көрсеткіштері мен даму деңгейлері анықталған.

«Зерттеу әдістері мен ұйымдастырылуы» атты екінші тарауда зерттеу әдістері ашылған. Эксперименттік зерттеуді ұйымдастыру және өткізу сипатталған.

«Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың тәжірибелік -эксперименттік жұмыстары» атты үшінші тарауда болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту әдістемесі сипатталған, оның ішіне элективті курс және семинар-практикум кіреді. Сонымен қатар, эксперименттік жұмыстардың мазмұны мен нәтижелері де ашылған.

Қорытындыда диссертация бойынша негізгі тұжырымдар мен тәжірибелік ұсыныстар берілген.

3. Диссертацияның Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің талаптарына сәйкес алынған ғылыми нәтижелері мен тұжырымдары.

Зерттеу жұмысының барысында диссертант келесідей ғылыми нәтижелерге қол жеткізген:

1. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту мәселесінің зерттеліну жағдайына жан-жақты талдау жасаған, теориялық -әдіснамалық тұрғыда негіздеген.

2. Арнайы, педагогикалық, психологиялық әдебиеттерді талдау негізінде «болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуеті» ұғымының мәні мен құрылымын нақтылаған.

3. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың моделін әзірлеген.

4. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту әдістемесін әзірлеп, негіздеп, тиімділігін эксперимент арқылы тексерген.

4. Алынған нәтижелердің сенімділігі мен негізділігі. Зерттеу жұмысы барысында алынған ғылыми нәтижелердің дәйектілігі мен негізділігі мәселені шешуде әдіснамалық амалдар мен қағидалардың орынды пайдалануымен қамтамасыз етіледі.

Сонымен қатар, алынған нәтижелер теориялық (ғылыми философиялық, психологиялық, педагогикалық, акмеологиялық дереккөздерді және мәселе бойынша диссертациялық зерттеулерді талдау, теориялық ұстанымдар мен эмпирикалық мәліметтерді жалпылау, біртұтас педагогикалық процесті

модельдеу) және эмпирикалық (анықтаушы және қалыптастыру эксперименттер, педагогикалық бақылау, сауалнама, тестілеу, үдеріс пен іс-әрекет нәтижелерін мазмұнды талдау, эксперттік бағалау, эксперименттік жұмыс нәтижелерін математикалық өңдеу) ғылыми зерттеу әдістерінің кешенді жүзеге асырылуымен негізделеді.

Зерттеу нәтижелері Қазақстан республикасының Білім және ғылым министрлігінің Білім және Ғылым саласындағы бақылау Комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, Scopus халықаралық базасына енген шет елдік басылымда, халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциялар материалдары жинақтарында жариялануы докторанттың ғылыми әлеуетінің жоғары деңгейін дәлелдейді.

5. Алынған нәтижелердегі ізденушінің жеке үлесі. Диссертациялық жұмыста автордың жеке әзірлемелері орын алған. Зерттеу нәтижелерінің барлығын ізденуші өз бетінше алуға тырысқан. Алынған нәтижелердің өзіндік деңгейі ғылыми басылымдарда жариялануымен, тиімділігінің эксперименттік жолмен тексеріліп, ендіру актілерінің алынуымен расталады.

6. Зерттеу жұмысының теориялық маңыздылығы.

1. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту мәселесінің зерттеліну жағдайына жан-жақты талдау жасалып, теориялық-әдіснамалық тұрғыда негізделген.

2. Арнайы, педагогикалық, психологиялық әдебиеттерді талдау негізінде «болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуеті» ұғымының мәні мен құрылымын нақтылаған.

3. Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамытудың моделін әзірлеген.

7. Практикалық маңыздылығы.

Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту әдістемесін әзірлеп, негіздеп, тиімділігін эксперимент арқылы тексерген:

- психологиялық-педагогикалық бағдарламаларды анықтауға, болжауға және әзірлеуге мүмкіндік беретін акмеологиялық әлеуетінің құрылымдық-мазмұндық құрамдастарын зерделеуге арналған диагностикалық кешені жасалынды және оқыту тәжірибесінде қолданылған;

- «*Болашақ дене мәдениеті маманының кәсіби АКМЕ негіздері*» элективті курсы жасалынып, тәжірибеге енгізілген;

- «*Кәсіби жетістік акмеологиясы*» семинар практикумы әзірленіп, ұйымдастырылған;

- болашақ мамандарды кәсіби даярлау үрдісіне цифрлық ресурстар енгізілген.

8. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің бағалануы.

Диссертациялық жұмыс логикалық тұрғыда аяқталған ғылыми еңбек болып табылады.

Диссертацияның тұжырымдамалық негізін акмеологиялық амал, білім берудегі құзыреттілік амал, тұлға мен іс-әрекетке деген жүйелілік тұғырлар құрайды, олар өз кезегінде нақты қағидаларға сүйенген.

Диссертацияның жүйелі құрылымы автордың аталмыш мәселені шешуде біртұтас көзқарасын сипаттап, жұмыстың ішкі логикалық байланысын көрсетеді.

9. Диссертациялық жұмыстың 6D010800 – «Дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қойылатын ҚР ҒБМ талаптарына сәйкестігі.

6D010800 – «Дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған Колдасбаева Багила Джумабаевнаның «Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы жоғары теориялық -әдіснамалық, тәжірибелік деңгейде және философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қойылған талаптарға сай орындалған.

Колдасбаева Багила Джумабаевнаның диссертациялық жұмысының тақырыбы өзекті, заманауи шынайылықтың қажеттіліктерін қанағаттандырады. Жұмыс мәні мен мазмұны терең, түпкілікті еңбек болып табылады. Зерттеу жұмысы автордың кәсіби біліктілігі жоғары, көзқарасы айқын, ғылыми ұстанымы берік екендігін көрсетеді.

Колдасбаева Багила Джумабаевнаның «Болашақ дене мәдениеті және спорт маманының акмеологиялық әлеуетін дамыту» тақырыбында жазылған диссертациясы Диссертациялық кеңесте көпшілік алдында ашық қорғауға лайықты деп санаймын.

Шет елдік ғылыми кеңесші:

PhD, профессор

Гази университеті, Түркия

25.10.2023

Мехмет Гунай

Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы.

Он үшінші желтоқсан екі мың жиырма үшінші жыл.

Құжатты түрік тілінен қазақ тіліне аударған аудармашы

Әбілдаев Азамат Әділханұлы (ЖСН 931225300505)

Әбілдаев Азамат Әділханұлы

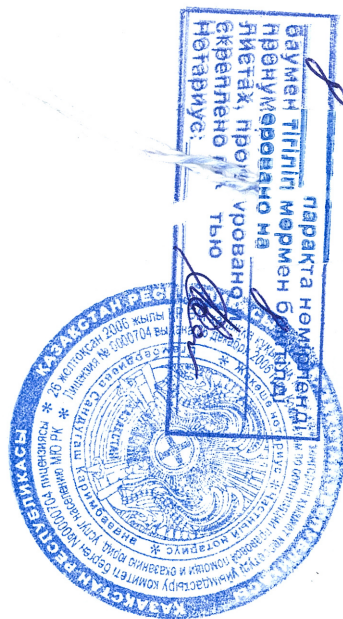
Мен, Егембердиева Сандугаш Каримбаевна, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Заң көмегін ұйымдастыру және халыққа заң қызметін көрсету комитетінің 2006 жылғы 26 желтоқсанда берген № 0000704 мемлекеттік лицензиясы негізінде әрекет етуші Алматы қаласының нотариусы, аудармашы Әбілдаев Азамат Әділханұлының қолының түпнұсқалығын куәландырамын. Аудармашының жеке басы анықталды, әрекет қабілеттілігі мен өкілеттігі тексерілді.

Тізілім № *1499* тіркелді

Тарифке сәйкес өндірілді.

Нотариус *Be*

ET6303516231213161726W98888A

Нотариаттық іс-әрекеттің бірегей нөмірі / Уникальный номер нотариального действия